Indeks: 251992
ISBN: 978-83-248-2365-9

praktyczny kurs na DVD

Rysunek i malarstwo

DVD VIDEO

1

RYSUNEK

RYSUNEK WĘGLEM: PIERWSZE KROKI

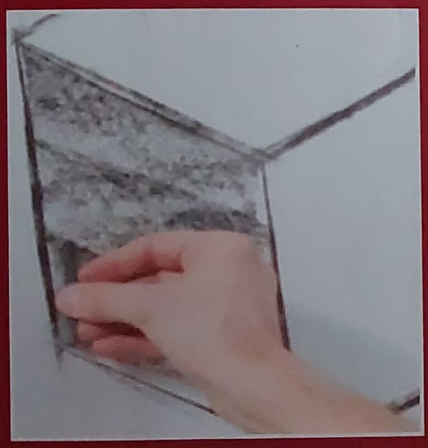

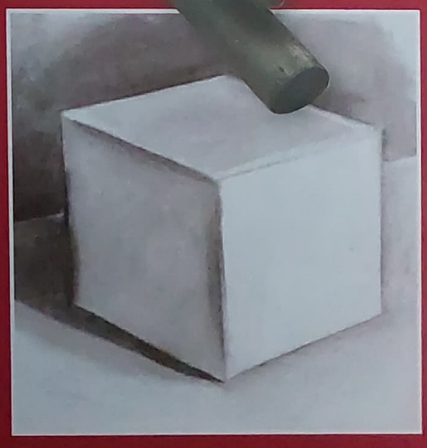

DeAGOSTINI

praktyczny kurs na DVD

Rysunek i malarstwo

Rysunek: wprowadzenie i materiały 1

Rysunek węglem: pierwsze kroki 5

Studium pudełka 10

Martwa natura z butelką i jabłkami 12

W następnym numerze:

© 2008 RBA Coleccionables, S.A.
© 2010 De Agostini Polska sp. z o.o.

Wydawca: De Agostini Polska sp. z o.o.
Al. Jerozolimskie 125/127, 00-973 Warszawa
tel. (22) 699 71 56, faks (22) 699 72 72

Dyrektor generalny: Wojciech Horbatowski
Dyrektor finansowy: Dariusz Olak
Redaktor naczelna: Joanna Dowgiałło-Tyszka
Redakcja: Marzena Dobosz, Ryszard Popiołek
Asystent redakcji: Luiza Balejko

Tłumaczenie: Hanna Dzielińska
Konsultacja merytoryczna: Jacek Łukaszewicz

Finanse: Marta Al Abbas, Joanna Orłowska
Księgowość: Justyna Giera, Dorota Hawryluk, Ewa Kosowska, Katarzyna Zakrzewska
Marketing: Jan Sochoń
Produkcja: Beata Wronka, Magdalena Kąpińska, Patrycja Krasowska, Ewa Zduniak
Dystrybucja i prenumerata: Maciej Gocał, Beata Stawierej, Anna Krupa
Biuro Obsługi Klientów: Joanna Kędra

Skład: Studio Rzeczy Pospolite sp. z o.o.
ul. Miedziana 1A m. 11, 00-809 Warszawa

Druk: Grafdrukpol s.j.

Zdjęcia: Archiwum RBA, Album, Age Fotostock, The Picture Desk, Corbis

Prenumerata/Biuro Obsługi Klientów:
tel. (22) 488 62 01, faks (22) 488 62 51

Internetowe Biuro Obsługi Klientów:
www.deagostini.pl/bok.html

HOBBY, KOLEKCJE, EDUKACJA
www.deagostini.pl

Sprzedaż numerów archiwalnych:
tel. (22) 488 62 01, faks (22) 488 62 51
Numery archiwalne są wysyłane za zaliczeniem pocztowym po otrzymaniu pisemnego lub telefonicznego zamówienia. Sprzedaż numerów archiwalnych do wyczerpania nakładu.

Adres redakcji:
Al. Jerozolimskie 125/127, 00-973 Warszawa
tel. (22) 699 71 56, faks (22) 699 72 72

Indeks: 251992
ISBN: 978-83-248-2365-9 (całość)
ISBN: 978-83-248-2242-3 (nr 1)

Kopiowanie lub wykorzystywanie całości lub jakichkolwiek fragmentów bez zgody wydawcy zabronione. Wszelkie prawa zastrzeżone.

Wydawca ostrzega P.T. Sprzedawców, że sprzedaż aktualnych i archiwalnych egzemplarzy po cenie innej niż cena detaliczna ustalona przez wydawcę jest zabroniona i skutkuje odpowiedzialnością karną.

Wydawca zastrzega sobie możliwość dokonywania zmian w treści, kolejności i liczbie elementów kolekcji.

RYSUNEK:
WPROWADZENIE I MATERIAŁY

Rysunek tworzy konstrukcję każdego dzieła sztuki i stanowi punkt wyjścia wszystkich projektów. Pierwszy krok w malowaniu obrazu to szkic – prosty rysunek przygotowawczy, którego linie poprowadzą nas przez kolejne etapy pracy. W rozdziałach poświęconych rysunkowi wyjaśnimy, jak stworzyć szkic będący wstępem do dalszych, bardziej zaawansowanych prac. Rysunek zostanie przedstawiony także jako samodzielny środek wyrazu. Opowiemy o tym, jak przygotować się do rysowania, jakie materiały zgromadzić i o czym trzeba pamiętać, by wykonać dobry rysunek.

Leonardo da Vinci (1452–1519) jak każdy wielki artysta, zanim przystąpił do tworzenia swoich dzieł, wykonywał niezliczone szkice i rysunki przygotowawcze (powyżej: studium głowy anioła wykonane w 1483 roku).

PODSTAWOWE NARZĘDZIA DO RYSOWANIA

Na początku powinniśmy wybrać narzędzie, jakim zostanie wykonany rysunek. To bardzo ważny etap pracy. W zależności od tego, czym i na jakim podłożu będziemy rysować, uzyskamy rozmaite efekty graficzne: od rysunku miękką kreską, z lekko zaznaczonymi konturami, po kreskę intensywną, wyraźną i ekspresyjną. Dlatego też pierwszym krokiem w nauce rysowania jest zapoznanie się z podstawowymi materiałami rysunkowymi.

Ołówek grafitowy należy do najpopularniejszych narzędzi do rysowania. Jest łatwy w użyciu i daje klarowny efekt. Ołówki różnią się od siebie stopniem twardości: ołówki o miękkim graficie są oznaczone literą B, twarde – literą H.

■ OŁÓWEK GRAFITOWY

Ołówek grafitowy jest jednym z najbardziej wszechstronnych narzędzi rysunkowych. Posługiwanie się nim nie przysparza żadnych trudności, nie trzeba dysponować specjalistyczną wiedzą dotyczącą wyboru odpowiedniego ołówka, łatwo go kupić, stosunkowo rzadko się łamie itd. Jakość kreski może się różnić w zależności od nacisku na ostrze, a także od nachylenia ołówka. Przy delikatnym dociśnięciu i zaokrąglonym ostrzu kreska jest słabo widoczna; przy mocniejszym nacisku i zatemperowanym ostrzu kreska jest wyraźniejsza.

Charakter i szerokość kreski można zmieniać, zwiększając lub zmniejszając nacisk na ołówek. Liczy się również nachylenie wkładu względem papieru.

Twardość ołówków. Ołówki grafitowe różnią się w zależności od stopnia twardości. Ołówki miękkie mają wkład grubszy i niejako bardziej „tłusty", świetnie nadają się do cieniowania. Wykonana nimi kreska jest wyraźniejsza, choć ostrze szybciej i łatwiej się zużywa. Są one oznaczane literą B, za którą następuje cyfra symbolizująca poziom twardości – im wyższy numer, tym bardziej miękki wkład, który daje ciemniejszą linię. Ołówki twarde (oznaczone literą H) mają jaśniejszy odcień, ich wkład jest bardziej spoisty, stąd koniec dłużej jest ostry, a ślad trwalszy. Te ołówki, dające cienką i delikatną kreskę, najlepiej sprawdzają się przy rysunkach wymagających wielkiej dokładności.

■ WĘGIEL I JEGO POCHODNE

Węgiel to miękka pałeczka ze specjalnie zwęglonego drewna o wysokiej sile pigmentacji, służąca do szkicowania i rysowania. Ślad węgla jest czarny, ale mało spoisty. Chętnie wybierają go początkujący rysownicy, ponieważ na rysunku wykonanym węglem łatwo można nanosić ewentualne poprawki. Węgiel nadaje się do łączenia kreski z cieniowaniem, które uzyskuje się, rozcierając i rozmazując ślad opuszkami palców, szmatką, kawałkiem papieru lub gumką. Łatwość, z jaką pigment rozchodzi się po powierzchni papieru, umożliwia uzyskanie bogactwa odcieni dających efekt nieomal malarskiej jakości. Aby nie pobrudzić się w trakcie rysowania i ochronić węgiel przed połamaniem, można owinąć laskę węgla papierem lub włożyć do specjalnej rurki o średnicy 1,5–5,0 cm i długości od 11 do 15 cm.

Używając węgla rysunkowego, można tworzyć wszelkiego rodzaju rysunki, przede wszystkim jednak takie, w których największą wagę przykłada się do efektu światłocienia.

Innym rodzajem węgla jest sprasowany wkład węglowy, czyli sproszkowany węgiel roślinny połączony z klejem. Jego ślad jest wyraźniejszy i łatwiej go rozetrzeć.

Sprasowanych kawałków węgla i kredki węglowej używa się na ostatnich etapach rysowania, ponieważ wykonana nimi kreska jest wyraźniejsza niż ślad tradycyjnego węgla.

KREDY I SANGWINY

Kreda ma pewne właściwości wspólne z węglem, ale jej większa twardość i siła pigmentacji sprawiają, że rysunki wykonane tą techniką mają bardziej intensywne kolory. Choć dziś na rynku dostępna jest szeroka gama kolorów, artyści zwykli ograniczać się jedynie do trzech, czterech barw: czerni, sepii, ochry i bieli. Czerń i sepia służą do cieniowania i zapewniają rysunkowi solidność, ochra nadaje się do tonów cieplejszych, a biel idealnie uwydatnia blask. Do tych kolorów wystarczy dodać sangwinę, czyli wkład kredowy w kolorze czerwonym, który uzupełni bogaty wachlarz kolorów o tonacji brunatnej.

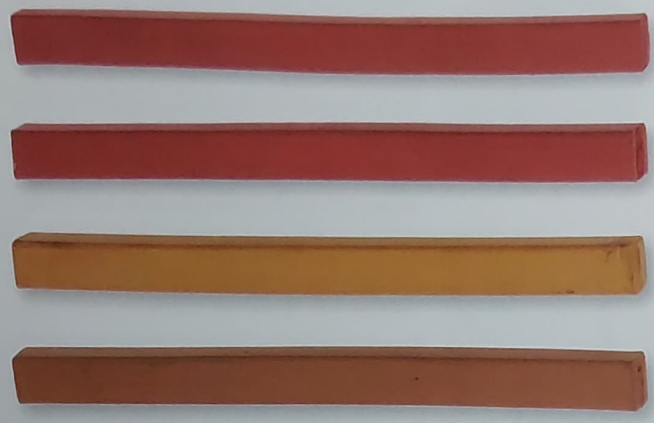

Kredy mają sypką konsystencję i są mocno kryjące. Klej używany w nich jako spoiwo zapewnia im większą zwartość i znaczną trwałość.

SZMATKI, GUMKI I WISZORKI

Rysowanie węglem, kredą czy sangwiną wymaga używania bawełnianej szmatki do wycierania śladów węgla. Jeśli ktoś woli, może kupić wiszorek, papierowe narzędzie w kształcie kredki do rozcierania pigmentu po powierzchni papieru. Ten przyrząd polecamy zwłaszcza do prac nad małymi rysunkami. Do rozległego rozcierania zaleca się raczej posługiwanie się dłonią i opuszkami palców i (w zależności od rozmiarów rysunku) szmatką lub kawałkiem papieru. Do ścierania będziemy używać specjalnej miękkiej gumki, tzw. gumki chlebowej.

Wiszorki, gumka chlebowa i szmatki to podstawowe narzędzia do ścierania i rozcierania kresek, zwłaszcza wtedy, gdy technikę rozcierania stosujemy, rysując węglem i kredą.

RYSOWANIE FARBĄ WODNĄ – LAWOWANIE

Lawowanie to technika malowania pędzlem zamoczonym w tuszu lub akwareli jednego koloru, najczęściej czerni, sepii, szarości lub błękicie. Tę technikę można stosować jako samodzielny środek wyrazu lub jako uzupełnienie rysunku liniowego wykonanego ołówkiem grafitowym lub piórkiem – celem lawowania jest wtedy zróżnicowanie światła i cienia. Lawowanie pozwala nie tylko na uzyskanie

efektu płynnego pociągnięcia, ale i na bardzo szybkie cieniowanie rysunku. Szybką pracę umożliwiają pędzle, które jako narzędzia okazują się delikatniejsze od wkładów ołówkowych i od rozcieranego węgla.

Akwarela i tusz (chiński lub kaligraficzny, jak na zdjęciu) to materiały stosowane w technice rysunku lawowanego.

Do lawowania warto dobrać dwa lub trzy pędzle różnej wielkości. Powinny to być pędzle zrobione z miękkiego włosia, które dobrze wchłania wodę. Częściej używane są pędzle okrągłe, choć warto też mieć w zapasie pędzle płaskie.

PIÓRO

Tradycyjne pióra wykonuje się z ptasich piór, trzciny lub bambusa. Pióra metalowe znano już w starożytności, ale stalówki rozpowszechniły się dopiero w XIX wieku. Pióro stalowe napełniane poprzez wielokrotne zanurzanie składa się z drewnianej lub plastikowej obsadki lub trzonka, w który wsuwane jest metalowe ostrze – stalówka. Po zanurzeniu pióra w atramencie lub tuszu na stalówce pozostaje kropla barwnika, który spływa z jej ostrza na powierzchnię papieru – w ten sposób powstaje kreska. Rysowanie piórem jest żmudne, równocześnie jednak można je doskonale uzupełniać lawowaniem. Różne rodzaje stalówek zostawiają ślad różniący się grubością i wyglądem. Stalówki dobieramy w zależności od efektów, jakie chcemy uzyskać.

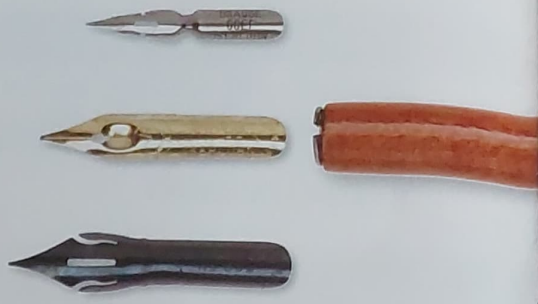

Na stalówce zostaje kropla tuszu, który podczas rysowania powoli spływa z ostrza na papier. Kreska wykonana piórem jest cienka i wyraźna – to najdokładniejsze narzędzie do rysowania.

NA CZYM RYSOWAĆ

W zależności od tego, czym rysujemy, powinniśmy dobierać odpowiedni rodzaj papieru. Do ołówka grafitowego zaleca się papier satynowy, o niewidocznej fakturze. Papier pod węgiel i kredę powinien lepiej zatrzymywać pigment w proszku, dlatego najlepszy będzie papier o szorstkiej powierzchni (na przykład brystol lub zwykły papier pakowy). W przypadku farb wodnych powinno się wybrać papier akwarelowy lub papiery grube, które lepiej absorbują wodę i jednocześnie nie marszczą się.

Do malowania farbami wodnymi najlepiej nadają się pędzle okrągłe, ale przydadzą się również płaskie (na zdjęciu: pędzle okrągłe – mały nr 6, średni nr 10 i duży nr 18, a poniżej płaski pędzel nr 15).

Każda technika rysowania wymaga określonego rodzaju papieru. Dobrze jest mieć w zapasie kartki papieru różnej wielkości, o różnej gramaturze i fakturze (mniej lub bardziej szorstkie), tak aby w dowolnym momencie móc rozpocząć pracę.

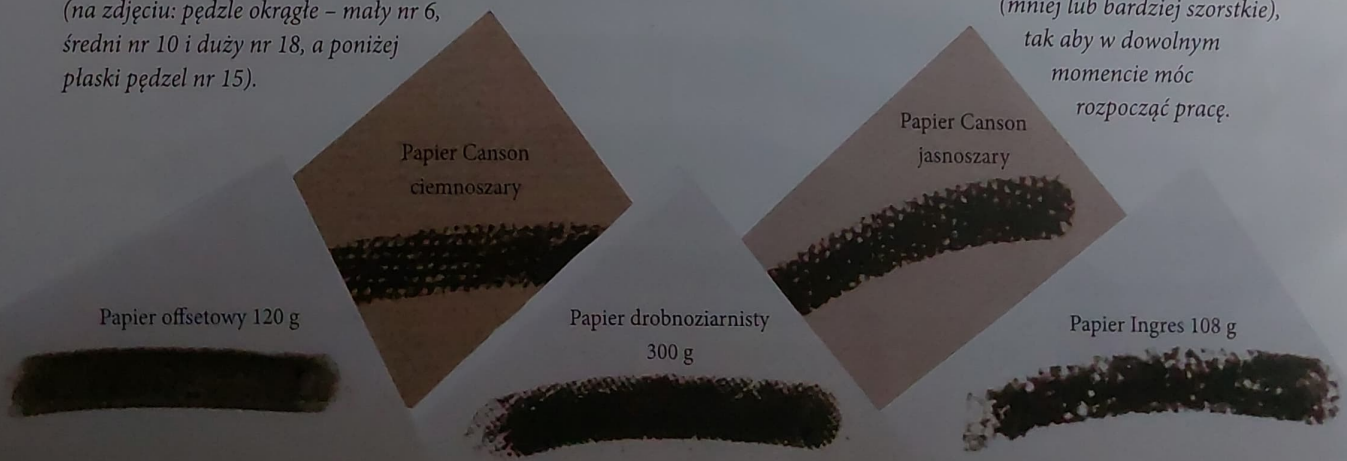

1
RYSUNEK

RYSUNEK WĘGLEM: PIERWSZE KROKI

TECHNIKA: Rysunek węglem
TEORIA: Podstawowe wiadomości
TEMAT: Studium przedmiotu i martwa natura

Rysowanie węglem jest w dużej mierze intuicyjne i nie powinno nastręczać większych trudności. Stosunkowo mała trwałość węgla sprawia, że z łatwością można poprawiać błędy, a z drugiej strony daje się nim rysować na niezliczoną ilość sposobów. W pierwszym rozdziale poświęconym pracy z węglem zaprezentujemy podstawową wiedzę o tej technice rysunkowej, przedstawimy materiały niezbędne do rozpoczęcia nauki rysowania, a także omówimy kilka technik rozszerzających możliwości węgla.

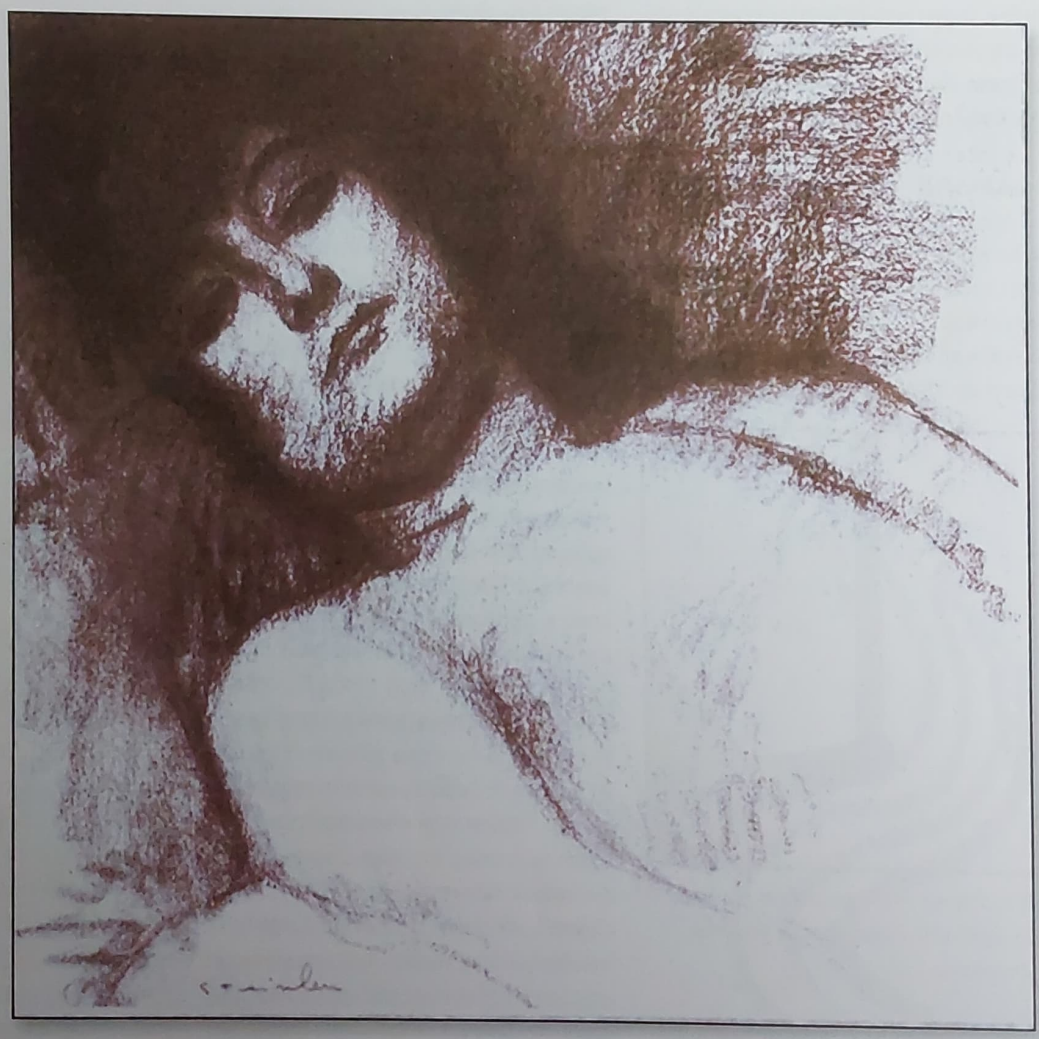

Na rysunku Theophile'a-Alexandre'a Steinlena (1859–1923), zatytułowanym Odpoczywająca kobieta, *widać różne rodzaje kresek wykonanych węglem.*

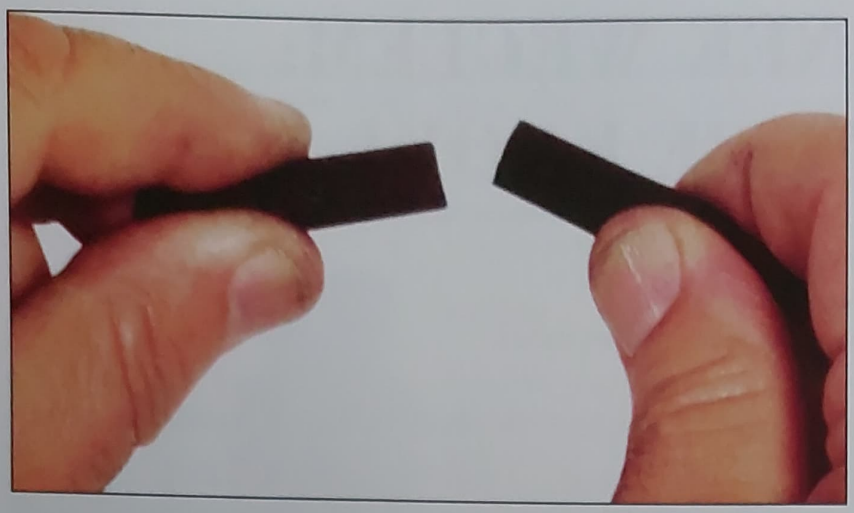

Laskę węgla powinno się bez obawy łamać na kawałki o długości 3–5 centymetrów.

JAK ROZPOCZĄĆ RYSOWANIE

Należy zacząć od wnikliwego zapoznania się z narzędziem do rysowania. Dlatego bardzo ważne jest, by każdą czynność opisaną na kolejnych stronach wykonać precyzyjnie, śledząc słowa tekstu, jednocześnie uważnie przyglądając się zdjęciom.

ŁAMANIE WĘGLA

Laska węgla kupiona w sklepie jest za duża i zbyt niewygodna, by od razu używać jej do rysowania. Dlatego zanim przystąpimy do rysowania, powinniśmy połamać ją na kilka poręcznych kawałków, które wygodniej jest ująć w dłoń. Czynność ta jest bardzo prosta: ponieważ węgiel jest bardzo delikatny, wystarczy tylko lekko go nacisnąć i połamać na poręczne kawałki do rysowania. Trzeba jednak pamiętać, aby nie były one za małe. W zależności od rodzaju rysunku, jaki chcemy wykonać, powinniśmy połamać laskę węgla na trzy do pięciu kawałków.

Jeśli będziemy rysować ostrym końcem laski węglowej, kreska będzie grubsza i ciemniejsza.

JAK USTAWIAĆ LASKĘ WĘGLA

Cała powierzchnia pałeczki węgla służy do rysowania – równie dobrze można to robić bokiem pałeczki, jak i jej ostrzem. Należy pamiętać, że sposób ustawienia laski węgla determinuje rodzaj kreski, jaką uzyskamy.

Rysowanie zaostrzonym końcem. Jeśli będziemy rysować zaostrzonym końcem laski węgla, otrzymamy kreski o kontrolowanej sile nacisku. Jeśli dociśniemy wystarczająco mocno, uzyskamy bardzo wyraźną kreskę. Jednak rysowanie tą częścią sztabki utrudnia utrzymanie kontroli nad kreską, ponieważ punkt nacisku jest bardzo ograniczony. Łatwo wtedy o błąd.

Rysowanie boczną płaszczyzną węgla. Trzymając laskę węgla pionowo i rysując jej boczną krawędzią, otrzymamy prostą kreskę. Ponieważ powierzchnia laski pozostawia kreskę na całej długości, linia nie będzie zakrzywiona, choć nie będzie również możliwe rysowanie krzywych. Jeśli będziemy rysować bokiem pałeczki węglowej, wykonując pociągnięcia w poprzek osi pałeczki, będziemy mogli pokryć dużą powierzchnię papieru, na przykład zacieniować tło.

Jeśli będziemy rysować bokiem pałeczki węgla wzdłuż jej osi, uzyskamy cienką, wyraźną i prostą kreskę.

Rysując boczną krawędzią pałeczki w poprzek jej osi, pokryjemy węglem dużą powierzchnię papieru. Ten sposób rysowania świetnie nadaje się do cieniowania.

RYSOWANIE NA PAPIERZE

Nic tak nie pomaga w nauce, jak kolejne ćwiczenia. Z czasem zdobędziemy doświadczenie i pewność ręki. Na początek możemy zacząć od narysowania kilku swobodnych kresek na papierze. Zacznijmy od rysowania zaostrzonym końcem węgla. Kreskę uzyskuje się poprzez umiarkowany nacisk, tak by nie złamać węgla. Jeśli chcemy narysować ostrzem węgla prostą kreskę, ruchowi ręki powinien towarzyszyć ruch nadgarstka.

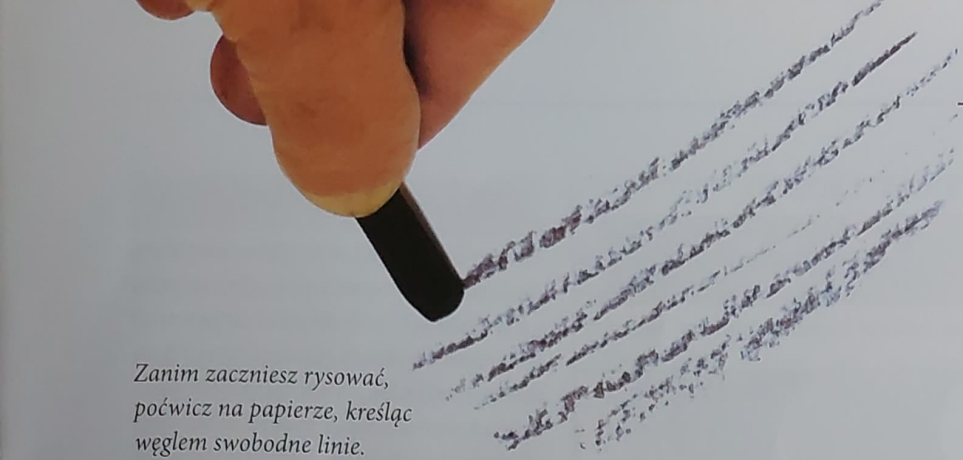

Zanim zaczniesz rysować, poćwicz na papierze, kreśląc węglem swobodne linie.

RYSOWANIE KRESEK

Aby uzyskać wprawę w rysowaniu, warto intensywnie przećwiczyć kreślenie zróżnicowanych linii – nie jest to ćwiczenie zbyt wciągające, ale dzięki niemu będziesz lepiej panować nad rysunkiem. Ćwiczenia przy użyciu kawałka węgla stanowią dobry początek i dają solidną podstawę do studiów z natury. Dzięki nim będziesz pewniej posługiwać się również innymi narzędziami do rysowania. Najpierw wykonaj pionową kreskę, trzymając węgiel w taki sam sposób jak ołówek. Obok pierwszej pionowej kreski narysuj kolejne – powinny być one równoległe do siebie. Następnie spróbuj postawić kreskę, której prosta linia przechodzi stopniowo lub raptownie w zakrzywienia. Wykonuj to ćwiczenie tak długo, aż będziesz w stanie kontrolować ślad węgla.

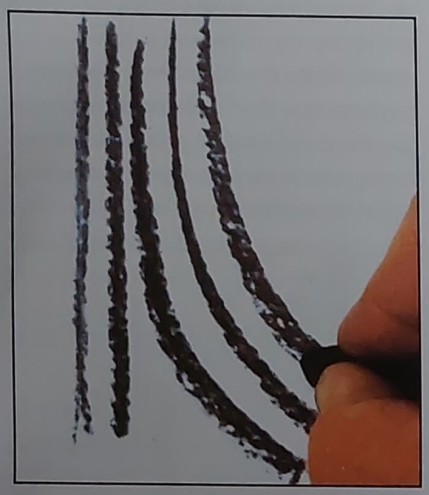

Rysowanie prostych i zakrzywionych linii pomaga w opanowaniu narzędzia rysunkowego.

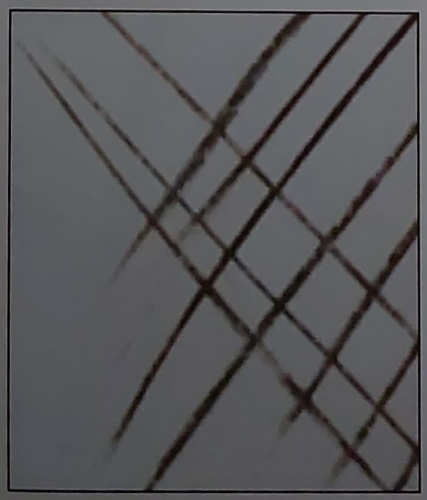

Rysowanie przecinających się linii tworzących kratkę umożliwia uzyskanie efektu, który można wykorzystać do wypełniania obszarów cieni i tła.

RYSOWANIE WĘGLEM TAK JAK OŁÓWKIEM

Prawie każdemu z nas zdarzyło się mazać ołówkiem lub długopisem po papierze. Teraz możesz zrobić to samo zaostrzonym kawałkiem węgla. Możesz rysować, kierując ruchem ręki, tak by powstały zróżnicowane, fantazyjne krzywizny. Jeśli w trakcie tej zabawy będziesz wykonywać okrężne ruchy nadgarstkiem, powstaną kreski podobne do tych, które widać po prawej stronie. Rysując proste prostopadłe z nieruchomym nadgarstkiem, uzyskasz kratkę.

RYSOWANIE BOKIEM PAŁECZKI WĘGLA

Przeciąganie bokiem pałeczki węgla po papierze umożliwia uzyskanie rozmaitych form, niekiedy bardzo ciekawych wizualnie. To kolejny sposób rysowania obok kreślenia linii ostrym końcem węgla lub przeciągania krawędzią laski węglowej w pionie. Grubość kreski zależy tu od długości kawałka węgla, którym się posługujemy. Warto mieć pod ręką kawałki węgla o różnej długości i stosować je w zależności od tego, jak szerokie pociągnięcie chcemy uzyskać. Należy pamiętać, że kreska wykonana bokiem pałeczki węgla nie zawsze ma jednolitą szerokość i nie jest równomiernie szara. W miarę zużywania się kawałka węgla różnicuje się szerokość pociągnięć – gdy rysuje się spłaszczonym brzegiem pałeczki, staje się ona stopniowo

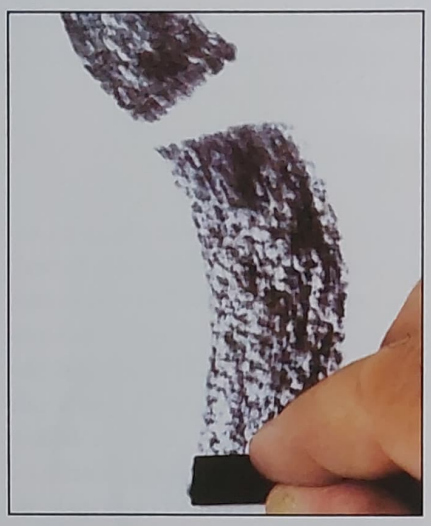

Różnicując siłę nacisku wywieraną na pałeczkę węgla, można tworzyć ciekawe efekty tonalne.

coraz cieńsza i łamliwa. Stąd, aby uniknąć przypadkowych pociągnięć, należy rysować świeżym kawałkiem węgla.

ZMIENNA KRESKA

Obracanie i przesuwanie płaskiego kawałka węgla w trakcie rysowania pozwala uzyskać na papierze kreskę o zróżnicowanej szerokości. Zaczynamy od rysowania zawijasów ściętą końcówką pałeczki. Następnie kładziemy kawałek węgla całą długością na papierze i kreślimy delikatne meandry bez odrywania pałeczki od podłoża. Jeśli wykonamy bokiem pałeczki gwałtowny zawijas, uzyskamy pociągnięcie o zróżnicowanej szerokości. Aby uzyskać cieniowania, naciskamy na kawałek węgla z różną siłą.

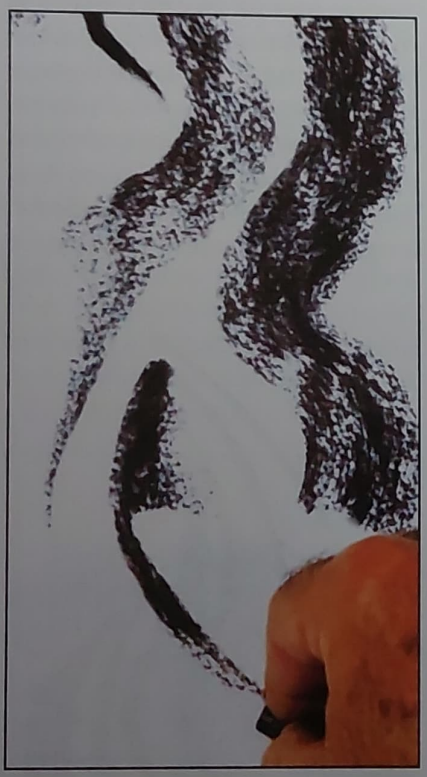

Rysując zamaszystymi pociągnięciami węgla, uzyskamy linie o zmiennej grubości.

KRESKI Z ROZTARCIA

W miejscach pokrytych węglem można wycierać kreski za pomocą końcówki wiszorka. Używa się go tak samo jak ołówka. W ten sposób uzyskuje się obszary jednorodnego kreskowania w tle z ciekawym efektem graficznym.

KRESKI ŁĄCZONE

Aby uzyskać efekt cieniowania taki jak na poniższej ilustracji, trzeba połączyć dwa rodzaje kresek. Najpierw zaostrzonym węglem kreślimy krzywizny, potem wypełniamy przestrzenie pomiędzy nimi, przeciągając bokiem pałeczki węgla i jednocześnie wywierając mocniejszy nacisk na jeden z jego końców w taki sposób, by uzyskać ciemniejszą szarość po jednej stronie pociągnięcia.

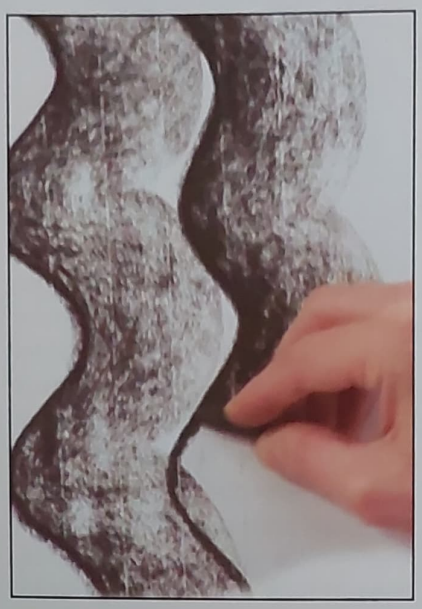

Jeśli na węgiel położony bokiem naciśniemy mocniej z jednej strony, uzyskamy szerokie pociągnięcie z gradientem szarości.

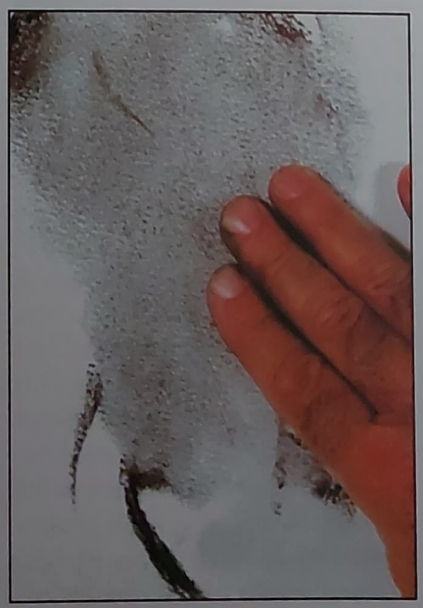

ROZCIERANIE WĘGLA

Naniesiony węgiel dość słabo przywiera do papieru. Konsystencja węgla jest sypka i wystarczy lekkie dotknięcie, by przywarł do palców lub dłoni i odcisnął się w innym miejscu rysunku. Właściwość tę można wykorzystać w celu uzyskania ciekawych efektów rysunkowych. Węgiel rozprowadzamy na papierze, rozcierając naniesione wcześniej pociągnięcia lub drobiny węgla pozostające na opuszkach palców. Rozcieranie wykonujemy wiszorkiem, palcami, szmatką lub kawałkiem papieru. Należy pamiętać o tym, że intensywne wcieranie węgla w pory papieru trwale go zaczernia. Delikatne szarości możemy wydobyć, posługując się opuszkami palców – w ten sposób łatwo można kontrolować nacisk na papier oraz ilość rozprowadzonego węgla. Aby rozprowadzić plamę lub rozmyć kreskę, wystarczy przeciągnąć naniesiony węgiel dłonią lub opuszkami palców.

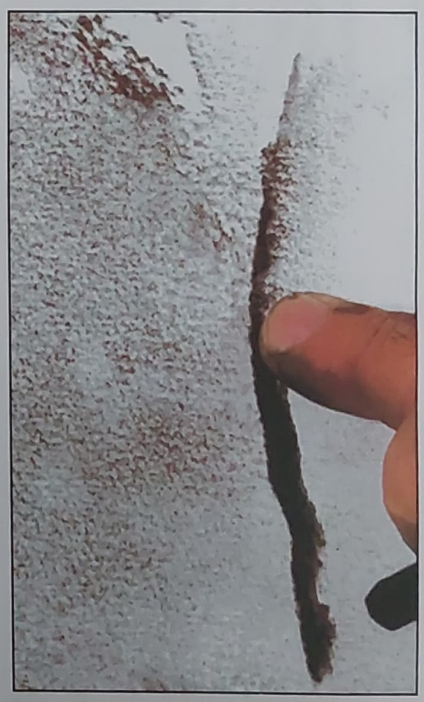

Przejeżdżamy dłonią lub opuszkami palców po pociągnięciach węgla. Wykonujemy ruchy okrężne, by rozetrzeć węgiel i rozprowadzić go po całej kartce. Jeśli chcemy rozmyć kreskę tylko z jednej strony, przejeżdżamy opuszkami tylko po jednej jej stronie. W ten sposób można rozetrzeć część rysunku, a pozostałe jego partie pozostawić nietknięte.

WYCIERANIE WĘGLA

Jak już wspominaliśmy, węgiel nie utrzymuje się najlepiej na papierze. Ma to wiele zalet, pozwala bowiem nie tylko powiększać kreski i plamy, by uzyskiwać konkretne efekty graficzne, ale też umożliwia poprawianie błędów, ponieważ bardzo łatwo zetrzeć wcześniejsze pociągnięcia. Wycieranie można też potraktować jako część rysowania: w ten sposób tworzy się miejsca jasne i wprowadza do kompozycji biel. W zależności od efektu, jaki chcemy uzyskać, węgiel można zetrzeć palcem, szmatką lub gumką.

WYCIERANIE SZMATKĄ

Aby usunąć ślady węgla przy użyciu szmatki, wystarczy przetrzeć nią powierzchnię rysunku. Zawsze jednak, podobnie jak przy ścieraniu palcami, na papierze pozostanie jakiś odcień szarości. Jeśli nie jest to efekt, jaki chcieliśmy osiągnąć, powinniśmy sięgnąć po gumkę do ścierania węgla.

ŚCIERANIE GUMKĄ

Gumki służą przede wszystkim do korygowania błędów, ale można je również wykorzystać jako narzędzie rysunkowe. Aby usunąć ślady węgla z papieru, najlepiej użyć gumki chlebowej. Jest to najbardziej przydatna ze wszystkich gumek, usuwa zarówno pociągnięcia węgla, jak i ołówka. Daje się ugniatać w drobny koniec, którym można wybierać drobne białe linie i rozświetlenia. W ten sposób nie tylko pozbywamy się niepotrzebnych kresek i plam, ale też wprowadzamy do kompozycji biel i rozświetlenia.

RADA EKSPERTA
Plamy z węgla

Za każdym razem, gdy dotykamy węgla, ręce się brudzą. Podczas rysowania nie należy jednak przejmować się tym zabrudzeniem, co więcej – wkrótce „brudne" ręce posłużą za narzędzie do rozcierania węgla. Ubrudzony węglem palec pozwoli nam uzyskać ciekawe efekty graficzne, a także uporać się z cieniowaniem czy gradacją szarości. Węgiel można łatwo zmyć z dłoni wodą lub wytrzeć wilgotną szmatką.

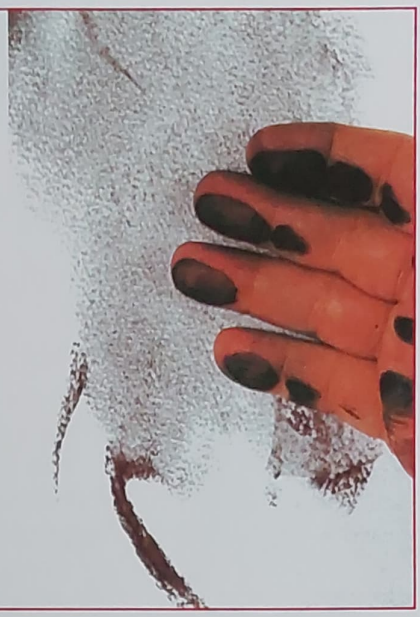

Aby zetrzeć węgiel z powierzchni papieru, wystarczy przejechać szmatką. Zawsze jednak pozostaje szary ślad.

W odróżnieniu od przecierania szmatką ścieranie gumką chlebową całkowicie usuwa ślady węgla z papieru.

PODSUMOWANIE

LASKA WĘGLA
Węgiel pozostaje na całej powierzchni styku pałeczki i papieru. W zależności od tego, jak go nakładamy, uzyskamy różny kształt kresek.

JAK USTAWIAĆ WĘGIEL
Można rysować ostrzem laski węglowej, można też przeciągać pałeczką węgla wzdłuż lub w poprzek jej osi po powierzchni papieru.

KRESKI
Trzymając pionowo kawałek węgla, narysujemy proste kreski, dość dokładne, natomiast przeciągając bokiem laski węgla po papierze, zarysujemy papier na szerokość kawałka węgla.

ROZCIERANIE KRESEK
Sypka konsystencja węgla pozwala na rozcieranie kresek palcami lub wnętrzem dłoni.

ŚCIERANIE WĘGLA
Wycieranie gumką chlebową pozwala na uzyskanie bieli i całkowite usunięcie śladów węgla z papieru.

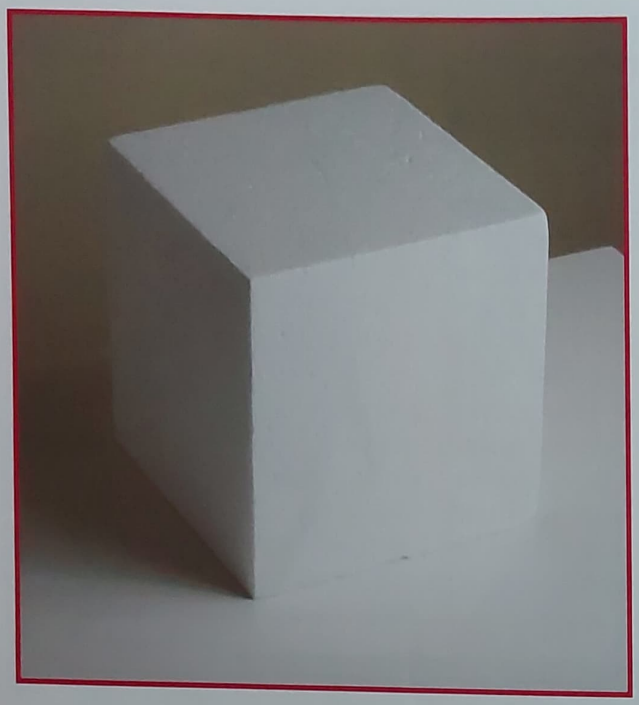

STUDIUM PUDEŁKA
Plama i kreska

Na początek wybraliśmy prosty motyw. Popracujemy nad plamą i kreską, rozcierając i przeciągając kreski naniesione wcześniej. Białe pudełko na białym tle posłuży do ćwiczenia kreski i stopniowania szarości w poszczególnych planach. Zanim przystąpimy do rysowania, należy oświetlić plan silnym źródłem światła, tak by kontrast pomiędzy cieniem a światłem zawierał cały wachlarz odcieni pośrednich.

POTRZEBNE MATERIAŁY

- Węgiel w lasce
- Papier o drobnej fakturze
- Rysownica
- Gumka chlebowa
- Bawełniana szmatka
- Fiksatywa

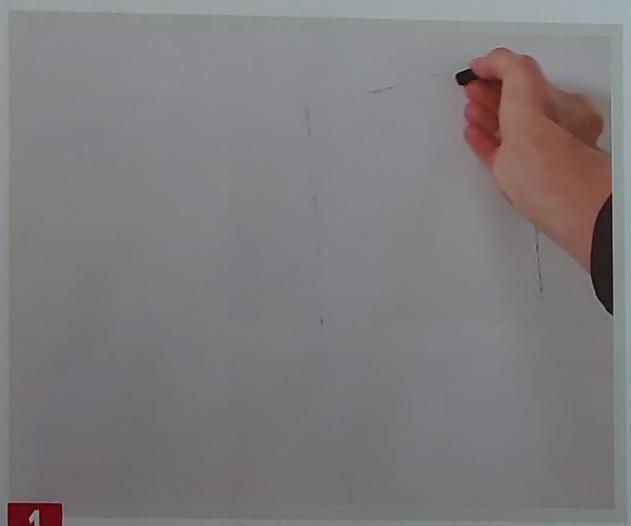

1 Pionową linią zaznacz środek kompozycji. Od niej na boki będą wychodzić linie, które określą górną powierzchnię pudełka. Aby dokładnie naszkicować te linie, połóż laskę węgla płasko na papierze i szkicuj wzdłuż jej pionowej osi.

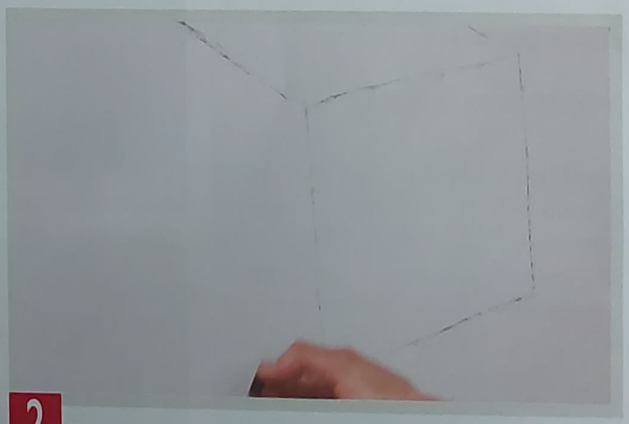

2 Bokiem węgla narysuj przód pudełka. Następnie dorysuj kolejne płaszczyzny, lekko wzmacniając nacisk na węgiel w miejscach położonych bliżej strefy zacienionej, czyli z tyłu pudełka.

RADA EKSPERTA · Poprawianie błędów

Błędy skorygujemy gumką chlebową. Aby ułatwić sobie ścieranie, zacznij od delikatnych, cienkich linii. Jeśli przesadzisz z wycieraniem w jednym miejscu, papier zacznie się „mechacić" (zatraci swoją fakturę). Można tego uniknąć, delikatnie spryskując rysunek fiksatywą, która częściowo przywraca papierowi jego pierwotną spoistość. Rysunek można również spryskiwać na bieżąco, w tych partiach, które mają być zachowane bez roztarć i zabrudzeń do końca rysowania.

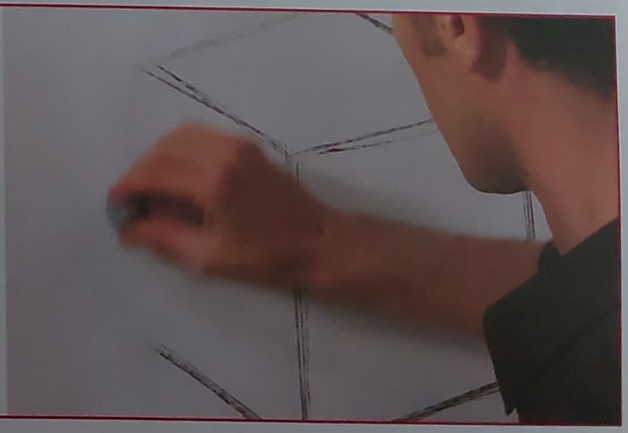

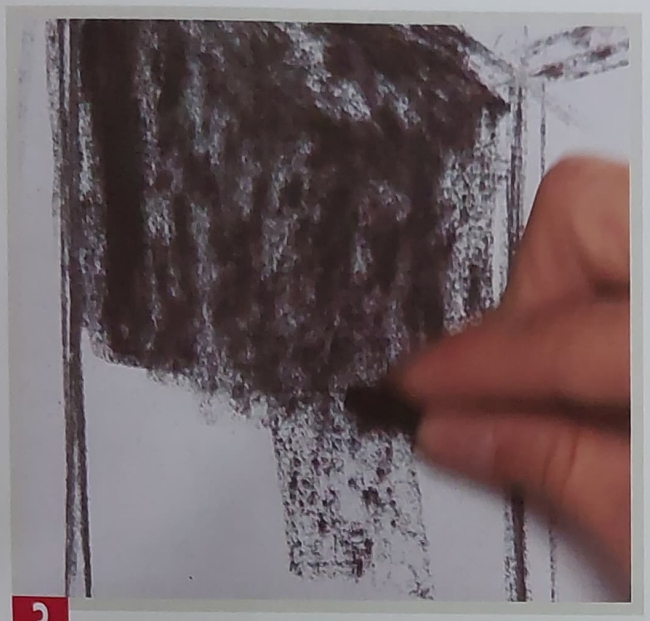

3 Wypełniaj rysunek szarością, posługując się całą długością pałeczki węgla. Zacznij od pionowej płaszczyzny pudełka z jego ciemniejszej strony. Aby uzyskać jednolitą szarość, zaraz po naniesieniu węgla rozetrzyj go palcami, tak by zachować ciemny odcień tego obszaru.

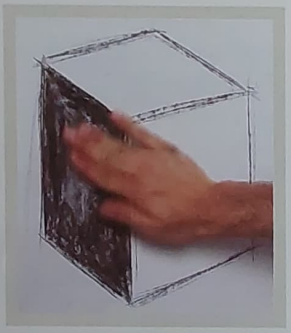

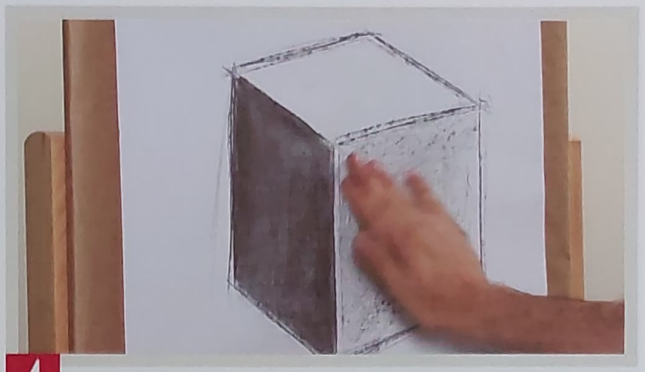

4 Rozetrzyj palcami węgiel na przedniej części pudełka; rozprowadzaj węgiel dotąd, aż całkowicie wypełni rysunek. Opracuj cienie na pudełku – rozetrzyj węgiel w jego zacienionej części. Następnie wzmocnij najciemniejszy obszar planu pomiędzy pudełkiem a płaszczyzną stołu. Jeszcze raz mocno przeciągnij ją węglem.

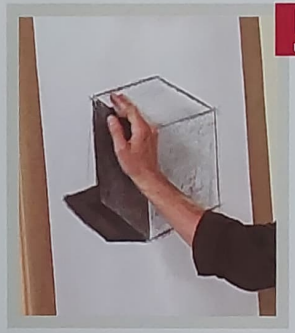

5 Zacieniuj poszczególne ściany pudełka i opracuj gradację szarości najjaśniejszej z nich, aby uzyskać efekt głębi. Użyj gumki, aby wydobyć rozświetlenia – skontrastuj je, nanosząc i rozcierając węgiel w sąsiedztwie blików (rozświetleń) o największej intensywności światła

GOTOWE DZIEŁO

Gradacja szarości oddaje bryłę pudełka.

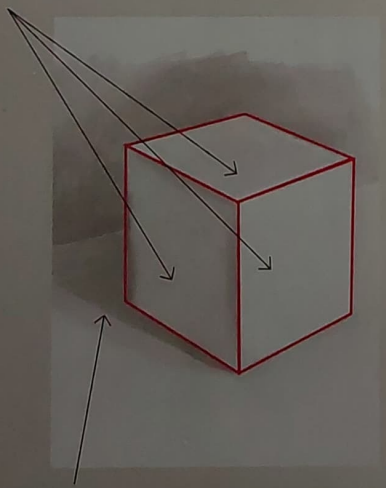

Plamy powstające w wyniku rozcierania to jeden ze sposobów na zróżnicowanie obszarów szarości. W zależności od ilości naniesionego węgla obszary te mogą przybierać rozmaite odcienie.

MARTWA NATURA Z BUTELKĄ I JABŁKAMI

Kreska modulowana

Aby przećwiczyć rysowanie linii krzywych, proponujemy studium martwej natury o bardziej skomplikowanym kształcie: butelki z jabłkami. Ta kompozycja posłuży nie tylko do wypróbowania swobodnej, modelującej kreski, ale i studiów nad światłocieniem i skalą walorową rysunku.

POTRZEBNE MATERIAŁY

- Węgiel w lasce
- Kredka Conté'a lub węgiel prasowany
- Papier o drobnej fakturze
- Rysownica
- Gumka chlebowa
- Bawełniana szmatka
- Fiksatywa

1 Zacznij rysowanie od naszkicowania kompozycji w podstawowej, zgeometryzowanej formie. Szkic ten pozwoli zrozumieć i usystematyzować kompozycję. Sprawdź, czy w trójkątnym kształcie będzie można zawrzeć wszystkie trzy elementy martwej natury.

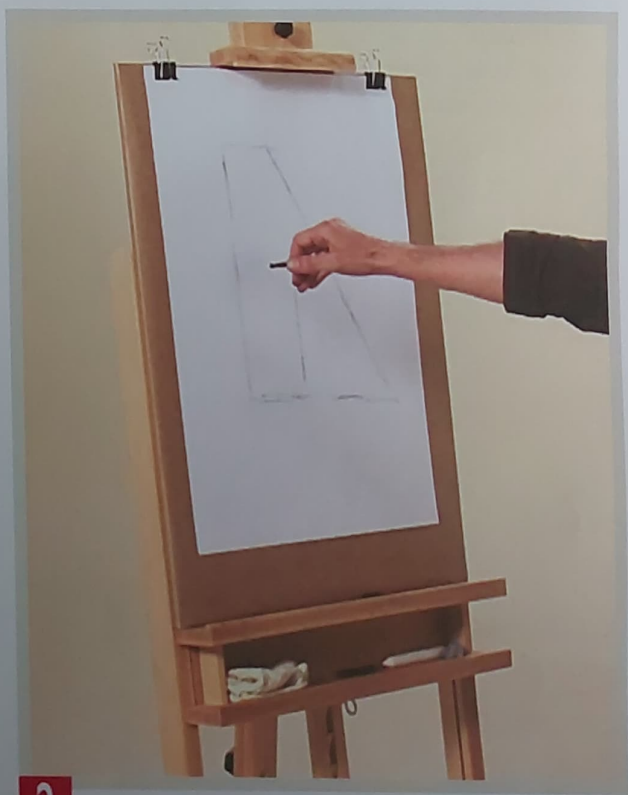

2 Narysuj uproszczony kształt każdego z elementów, uwzględniając proporcje między przedmiotami. Zobacz, czy jabłko ma wielkość czwartej części wysokości butelki. Pozostałe proporcje ustalisz, porównując ze sobą poszczególne przedmioty.

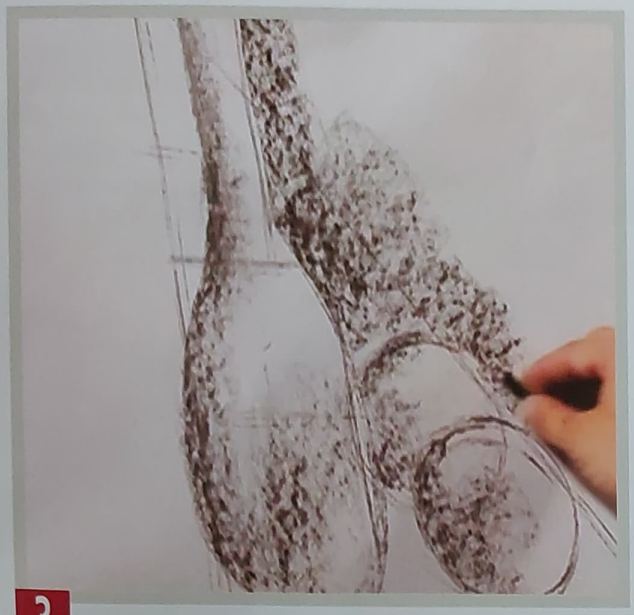

3 Po dokonaniu stosowanych obserwacji naszkicuj poszczególne części martwej natury, redukując przedmioty do prostych form geometrycznych: prostokąta i dwóch owali. Te czynności wykonaj końcówką węgla. Nie dociskaj zbyt mocno, aby rysunek na tym etapie nie był zbyt intensywny.

5 Na roztarte wcześniej szarości nanieś kolejne cieniowania, zróżnicujesz w ten sposób walor obszarów jaśniejszych i ciemniejszych. Ciemniejsze fragmenty martwej natury to wszelkie otwory i zagłębienia oraz cienie padające na przedmioty i miejsca zasłonięte przed światłem innymi przedmiotami. To pierwsze rozmieszczanie szarości stanowi punkt wyjścia do dalszego cieniowania.

4 Następnie wypełnij pierwszy obszar szarości. Położonym kawałkiem węgla nanieś pośredni odcień szarości na wszystkie części martwej natury. Podobnie zrób z tłem – dzięki temu pozbędziesz się bieli papieru. Następnie rozetrzyj naniesiony węgiel, by uzyskać podkład pod kolejne etapy pracy.

RADA EKSPERTA
Mierzenie proporcji

Żeby sprawdzić, czy wszystkie przedmioty na rysunku mają właściwe proporcje, musisz oddalić się trochę od rysunku i przyjrzeć mu się z większej odległości. Spojrzenie na całość z dystansu ułatwia sprawdzenie linii konstrukcyjnych oraz umożliwia wyłapanie problemów z ustawieniem poszczególnych elementów i ich wzajemnymi proporcjami.

6 Użyj szmatki, aby uzyskać jaśniejsze odcienie szarości. Gumką do ścierania wydobądź jaśniejsze refleksy na butelce i oświetlonych częściach przedmiotów.

7 Po raz kolejny posłuż się węglem, aby wzmocnić cienie naniesione na początku pracy. Następnie rozetrzyj węgiel palcami i wzmocnij zacienione miejsca jabłek. Bawełnianą szmatką rozetrzyj trochę węgla tam, gdzie pada najwięcej światła.

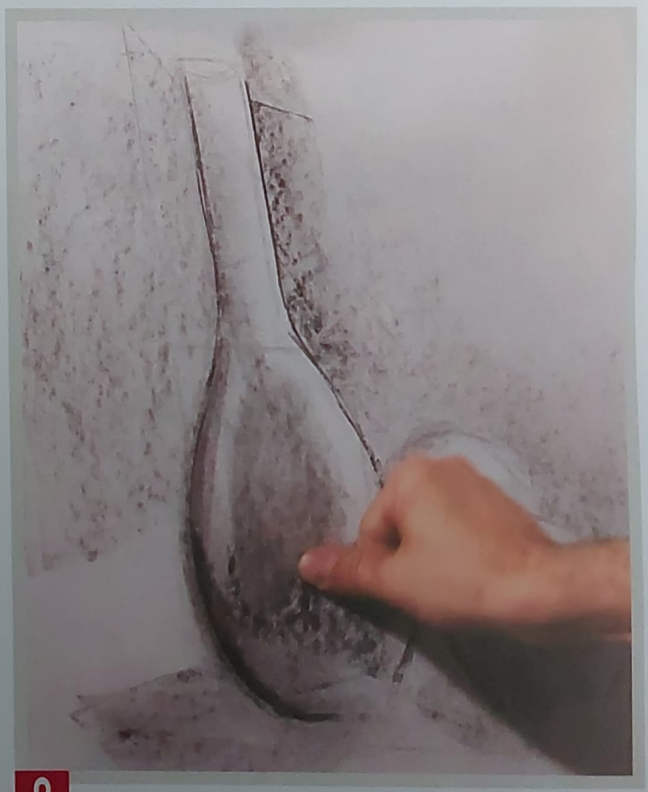

8 Teraz, wprowadzając odcień intensywnie czarny, skontrastuj refleksy. Poprawiaj je dotąd, aż uzyskasz efekt podobny jak na rzeczywistych przedmiotach.

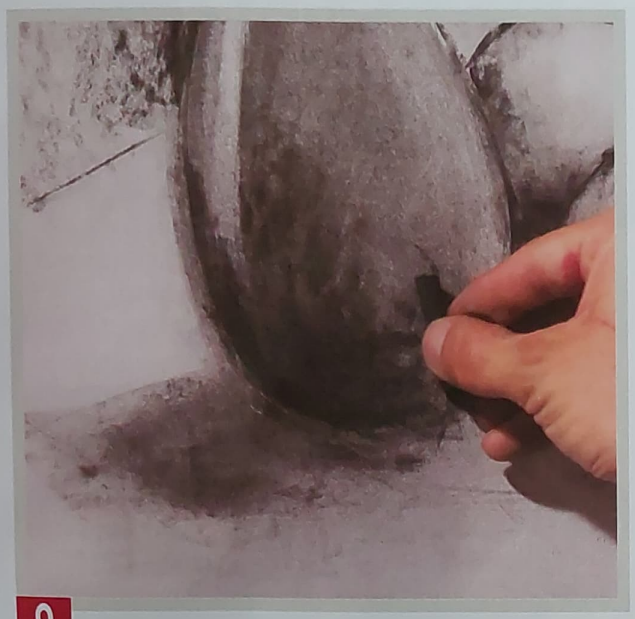

9 Znajdź miejsca ciemne i ostrożnie rozetrzyj węgiel. Postępuj delikatnie, aby nie zatrzeć konturów. Węgiel można nakładać bez ograniczeń, łatwo też pozbyć się jego nadmiaru, dlatego jako narzędzie znakomicie sprawdza się w eksperymentach.

RADA EKSPERTA
Rozcieranie szmatką

Należy uważnie kontrolować nacisk na szmatkę podczas wycierania: aby lekko rozmyć narysowane linie i kształty, powinniśmy ledwo muskać szmatką powierzchnię papieru. Aby rozjaśnić ton, również wystarczy delikatnie naciskać szmatkę, jeśli jednak zależy nam na uzyskaniu bieli, trzeba pocierać szmatką zdecydowanie i wielokrotnie.

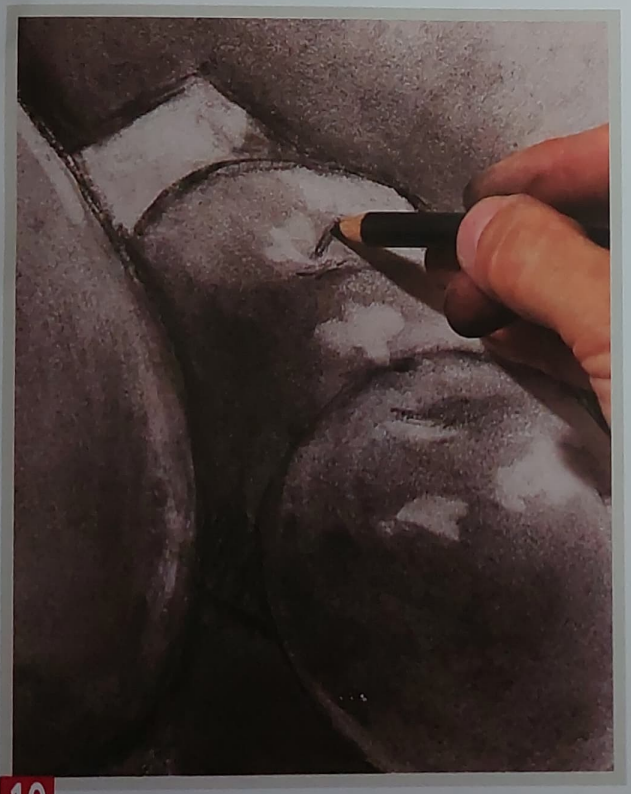

10 Gdy odcienie szarości będą zbliżone do docelowych, dokonaj ostatecznych poprawek, tak by odzyskać część utraconych podczas cieniowania konturów. Kreska rysowana kredką lub węglem prasowanym powinna być delikatniejsza, cieńsza i bardziej intensywna niż kreska węglowej laski. Nie będziemy jej też rozcierać.

11 Wykończ pracę. Wycierając gumką chlebową miejsca poplamione węglem, wydobądź odbicia światła i białe rozjaśnienia. Za każdym razem, gdy gumka się ubrudzi, należy zgiąć ją na pół jak plastelinę. Dzięki temu jej skraj zawsze pozostanie czysty i wolny od węgla.

12 Po zakończeniu pracy spryskaj swoje dzieło fiksatywą. Ponieważ węgiel jest sypki, może przesunąć się nawet przy lekkim podmuchu powietrza. Dlatego aby zabezpieczyć rysunek, trzeba spryskać jego powierzchnię fiksatywą z odległości około 30 cm. Tę czynność powinno się wykonywać w wentylowanym pomieszczeniu.

GOTOWE DZIEŁO

Linia narysowana węglem może mieć różną grubość.

Przy użyciu gumki można uzyskać białe linie i plamy, które budują w rysunku ciekawe kontrasty i rozświetlenia.

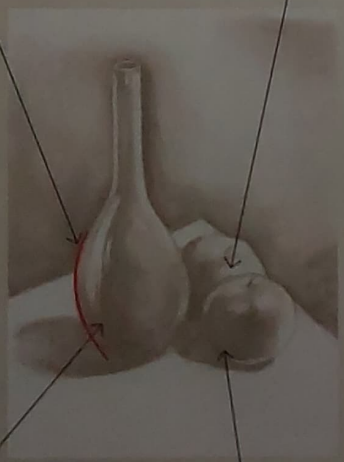

Gest ręki, nacisk na węgiel i jego rozcieranie po papierze wpływa na różnicowanie faktury poszczególnych elementów rysunku.

Węgiel jest bardzo plastycznym medium rysunkowym, można nim uzyskać pełną skalę szarości.

UNIKATOWY KURS RYSUNKU I MALARSTWA PO RAZ PIERWSZY NA DVD VIDEO

ZBIERZ CAŁĄ KOLEKCJĘ!

Poznaj tajemnice różnych technik artystycznych i stwórz własne dzieła!

praktyczny kurs na DVD

Rysunek i malarstwo

Już za dwa tygodnie!